

Búbasha bwa Abeca

'Yaasololwa na Watson Goodman

Ngana—Ta'élé 'ya ikúca

BÚBASHA BWA ABECA

Ina mlangamsenge wa búlamu bwaashi'a anabasha biléhé itondobola búbasha bwa wetú Mmbúmba, hange makala malé mú'ola m-bitú byose bya Abeca húshi na éshi'a ? Tanabasha úbútondobola ité ibúlengye lumbaka alé mmbasha manga, msoshi manga na waacunda manga úhúca metú malénga maaniha tamanabasha úbúmanyé'éca bose byangéne.

Shi'éta Abeca ahúlúikúbúla Ewe imwene m'Yake Étabo, Bibiliya ité byaléngye útúha malénga maacunda manga ma ilémbúla Bwake búbasha i'éta ÉTÚ 'YOSE 'yaalénganyibwa na mtú nibo ta'é nabashibwa! Abúmbile 'yetú ésé na ana'élebya-lebya m-lúlele na élé múleba-leba hemo mya'a bihúmbé úshi ú émo étú shi'éta Bwake búbasha i bwaa'élémba. Aakyeca bitú bicwaashima m'mésé éna'éba mulé mabasha ma ihomanya ma Wamwitú na mlangamsenge.

Bino túshihétanye meso mwingi na Ikambo lya Abeca lyaalolela ité bilya byaakúbúla Bwake búbasha búshi na habwaashi'éla.

— Watson Goodman 1920 - 2002

Yelemiya 10:12

Mwene'ombe a'écile ésé ú bwake búbasha, abúmbile ébalo ú make malango, na anakolongyola ikúlú ú bwake búkeeci.

Isaya 40:18a, 22, 25 na 26

Ina munaléng'éca Abeca na beni? ... Ewe i wi'ekye ú bú'olo bwa mcimbú'o wa ésé, na balya bai'ekye m'mélé balé ité mitúta, ahúlúkolongyola ikúlú ité 'yenda, ahúlúlébungúla ité étanda 'ya 'wi'yanina hemo... Ina munaléng'éca Ine na beni, húniwelele nake? Ine Abeca Wammaha i watoca bibyo. Kalole 'wikúlú, alé beni wabúmbile túno tútonde túmulwete? Húlya húlé mútú-

húlanya ité ngabo ya basolokoto i wikyé 'yabo ébalélo bi'éle na úbúca heto mabo mena. Ú make makala ma m'múlú, ú bwake búbasha na makala tahalé amo ashi ha bwake búci'é.

Yelemiya 32:17

A Mwene'ombe Abeca! Úbe i wa'écile ikúlú na ésé ú bobe búbasha bwa m'múlú na makala; tahalé émo étú 'yaa'ú'omena i'éta.

Bahébulaniya 1:1a, 2

Abeca . . . M-cino suku ca éshi'a alé mútenda netú mulé wake Mwana, húlya waabé'ile itékéléla bitú byose, na lúnga a'écile ésé mulé Ewe.

Wamwitú Tanabasha Úbúmba Mtonde Na Úmlebya-Lebya M-Lúlele

Mbele ya Abeca ibúmba ésé Ikambo ashibeleho; húkyo Ika-mbo abele hamo na Abeca, nake abele Abeca... Bitú byose bya'écilwe na Abeca mwingi nake, na tahalé émo étú 'ya'écilwe úshi Ewe... Mmibi tanalushibwa na énge, úshi úhiba, úyakana, na úsonya....

—Yohana 1:1 na 3; 10:10a

Yesú ashibakya'úla: “Namona Wamwitú a'o'a ité mmeniheni ihuma mwikúlú.” —Luka 10:18

Mube meso kya; ú lúmbaka msombani nenu Wamwitú alé múcimbú'a-cimbú'a ité tambwe

hémúhukumba ilonda mtú walúmina. — 1 Petelo 5:8

Bibyo lúmbaka becu bose túlé mmbúto wa Abeca, tacwaacelela úlénganya nibo Abeca aahikana na mléndé wa nolo, wa mléngamakyé, hange wa hibwe: bitú byaabakyibwa ú búkeeci bwa batú. —Mi'ambo ya Ndúmwa 17:29

... Ine shaashima benu isamba na ba'wa bibú'a. —1 Bakolito 10:20b

Lúnge Yesú anababwéla: “Ine i lwenge lwa balangamsenge, hose húshinjange tashinyatéle m'mahúlú tú'éte, shi'éta i'aba na lwenge lwa búlamu.” —Yohana 8:12

Nyémbó 62:11

**Nahungilwe Abeca atenjile lú-
kendo lúmo, nammungilwe ng'e-
ndo cibélé, nibo makala malé ma
Abeca.**

Nyémbó 115:3

**Abeca wetú alé mwikúlú, alé-
mú'éta byose byaashima.**

Isaya 43:13a

**Benebene ihuma lúno lusuku
Ine i Abeca: tahalé húnasokonona
étú élé m-mane mabo'o....**

1 Mihikyé'élo 29:11, 12a

**Ee Mwene'ombe, Úbe i Mso-
shi, Mmbasha, Mcunde, Mmémi,
na I'olo. Lúmbaka bitú byose bi-
lé mwikúlú na m'mésé bilé byobe.**

**Úbe i Mwami waahangyakúlwa,
Msoshi húlé úbanda byose. Bútú-
nga na búnyemu bose bwaahuma
oolé; Úbe waahangama bitú byo-
se ú mobe makala na búbasha,
na ú bobe búbasha wikyúhana
búsoshi na makala ú bose.**

Ú'engeleca Mi'a'é 3:24

**Ee Mwene'ombe Abeca wane,
nikyé nibo wawa úloca ine ino-
se lúbalé'o lwa bobe búsoshi na
mobe makala; ina mwikúlú ha-
nge m'mésé mulé abeca beni ana-
basha ú'ola bitú bya étangaca ité
bibyo byulé mú'ola?**

Luka 1:37

**Lúmbaka tahalé étú éshinakyo-
bo'a úlé Abeca.**

4 Icunda Lya Búbasha Bwa Abeca Búshi Na Éshi'a

Úhuma 15:7

Wakwésha basombani nobe ú
bucunde bwa bobé búbasha, wa-
le'elela 'yobe élokwa ébakya'éle
ité aya na úbacikya ité bisashi
byaakúma.

Nyémbó 147:5

Mwene'ombe alé msoshi na
mbasha-byose; bwake bwenge
tabulé na éléngé'o.

Nyémbó 106:8

Shi'éta ahúlúbahonya ú lyake
cina, nibo aloce bwaasé bilé bwa-
ke búbasha bwa m'múlú.

Nehemiya 9:6

Úbe i Mwene'ombe inose; wa-
búmbile ikúlú lyose na tútonde

tose. Wabúmbile ésé na bitaanga
na byose bilémo, na bino bitú
byose úle múbiha búlamu. Bibú-
mbé byose bya mwikúlú bilé
mú'úbindamina.

Nyémbó 104:1

Núuhangya Mwene'ombe na
mtéma hose. Úbe Mwene'ombe
Abeca wane úlé msoshi; úwete
búnyemu na bú'olo.

Nyémbó 145:2, 3

Ina'úkanya suku cose, ina'ú-
hangya ale na ale. Mwene'ombe
alé msoshi waacelela úhangyibwa
manga; bwake búsohi tabúna-
manyé'écibwa.

2 Petelo 1:11

Na bibyo imwahebwa búbasha bwa úhingéla m-bwami bwa ale na ale bwa wetú Mwami na Mmonya Yesú Kélésitú.

Isaya 26:4

Mwiise'elele Mwene'ombe suku cose; lumbaka alé makala ale na ale.

Nyémbó 90:2

Mbele ya ú'écwa 'wa ngúlú, mbele ya úbumbwa 'wa ésé, Úbe i Abeca wa ale na ale, húshi na lúbalé'o na éshi'a.

Yelemiya 10:10

Shi'éta Mwene'ombe alé Abeca wa benebene, alé Abeca mlamu na mwami wa ale na ale.

Mnga alokwa ésé élé mútenga, bilongo tabinabasha 'wiihanganina 'yake élokwa.

Úkúbúlélwa 11:15b

Mo'i ma m'múlú ihuma mwikúlú manatenda: "Búbasha bwa ikéma ésé búsele bwa Mwene'ombe wetú na bwa Kélésitú wake; nake i'akéma ale na ale.

Ihomibwa Iya Búbasha bwa Wamwitú

Úkúbúlélwa 20:10

Húlya Lwabúla húlé múcimbéléla batú anahalakélwa m'méciba élé múkya'a aya na búkya... na i'amoná shingoshingo... ale na ale.

6 Búbasha Mahici Bwa Abeca Ha Étaanga 'Yaátú'úla

Uhuma 14:21, 22, 26-28, 30

Musa ibyahúlúkolola 'wake úbo'o úbanda étaanga, na Mwe-ne'ombe anahotola é'yo étaanga ú mnyaka wa makala wahumine mbo'o ya téndé wahúlúkulumba busuku bwakese. Ú bibyo Mwe-ne'ombe ahúlú'amyá étaanga na makyé manabekanu'ana. Ba'isilaheli bashinyata mwingi na'yo mwaa'ama. Mamo makyé mabele ité éshita 'yaaba'éngéléca mbo'o ndúme na mbo'o aci... Mwene'ombe anabwéla Musa: "Kolola obe úbo'o úbanda étaanga nibo makyé mahoto'anye ini'ya Bamisili hamo na cabo mbúlúte, na cabo falasi cose." Bi-

byo, Musa anakolola 'wake úbo'o úbanda na é'yo étaanga. Busuku bwa'écile bú'ye, makyé manahoto'anya mwake m-mabele. Bamisili bashi'anjile úséna, shi'éta Mwene'ombe anabacindé'éla mwingi na étaanga. Mamo makyé ma'écile mahoto'anye, manani'ya mbúlúte na bose babele m-cilé, falasi na babele úcilé, hamo na ngabo yose ya basolokoto ba mwami wa Misili bakile baacangéléla Ba'isilaheli m'métaanga. Tahalé húmo wabo washikacile... Bibyo Mwene'ombe ibyahonyinye Ba'isilaheli m-lúlo lusuku ihuma m-búbasha bwa Bamisili.

Aléshishe Batú Milyoni Mya'a 40

Úhuma 16:12b-15a na 35a

...Bikyanga bya ékolo-kolo imwalya nyama, na bikyanga bya lú'yelo imwaba na mi'ima ya mangu hëshimu'wéle. Hanuma mwaashimanye nibo, Ine i Mwene'ombe Abeca wenu. Bikyanga bya ékolo-kolo bya'écile bihúle 'walé ibicacule úteta mwilako lyose, na bikyanga bya lú'yelo i'wabele éme úbanda na itete mbo'o cose ca ilako. Éme 'ya'écile éwe úkundu'a, indé 'witete lya m-lélya ilúngú úbele he'o himo hitú ya-i'úmbéléca ité lubula. Ba'isilaheli ba'écile bahimone, banabwélana: Hélé mana... Ba'isilaheli

balile é'yo 'ya'úlya 'yaabúciwamana mya'a ma'úmi manaci, úhúca habahúcile m'mésé 'yabele-mo batú....

Úhuma 17:6a

Lola, Ine inahimana ú mbele nobe ú'o úbanda na lwala lúlú ú lúkúlú lwa Holebu. Úbe waa-shibulake húkyo mcumbo ú lwala, na makyé imahúlana m-lúlú, lúmbaka batú basole.

Yoshuwa 3:17a

Ékyanga Ba'isilaheli bose ébakyabú'ile mwaa'ama, balya baheci babele bahete Iléndo lya Alakano a Mwene'ombe, banahimana 'witete lyaa'ama lya m-búkelelo bwa lúlo lúkyé Yololani....

Ndanyele 3:21, 22 na 27

Bibyo bahúlúkanga babo batú nabo ba'wete yabo myenda ya púlúbeca, lúbwéndé, malengela ú micwe, na hénge myenda, na banabahalakéla mwiambé lébele múkya'a aya. É'yo ékyanga lúmbaka mwami abele aasémya ihambé léhelelecibwe aya manga, byake bilalé-lalé byahúlúcikya balya balénda bahe'ile ba Shandalaki, Meshaki, na Abelineko 'wihambé... Ma'olo mose, ngéma, túlombwe cwa ngabo, na bange bakanda ba mwami bahúlúsúmbéla ilola babo batú basatú, bashahúlúbabala m'maya.

Cabo njwélé tacahúlúshongoto'a, yabo myenda tayacikile, na ishi'ú lya mi'i talyabele úbalé.

Ndanyele 6:16 na 21, 22

Bibyo mwami ahúlúsémya Ndanyele abunjwe na anahalakélwa m'mélémba ékyele na tambwe. Ashibwéla Ndanyele: "Abeca hobe húlé mú'ambéla suku cose ashi'úhonye". . . Ndanyele anakya'úla: "Mwami wane úlame ale ose! Abeca awa úhila wake malahika ikumbya túnwa cwa tambwe nibo cile'e úmbabaca. A'éta bibyo ú lúmbaka amona ine shilé na asembo na shahúlúlúbéla úbe, mwami wane."

Yelemiya 23:29

Lyane ikambo lélé ité aya, na ité nondo hélé múbela mabwe bibangyú-bibangyú. Ine Mwe-ne'ombe i watenda bibyo.

Lúbaka ikambo lya Abeca lyaalama, lúnge lélé na makala. Léle búhéké úhéta mwele wa búhéké mbo'o cibélé. Lúnge lélé múhúlú'ana hasamba alamo a mtú na mtéma, na hasamba bya-ke bilémbako na boongo bwa m-ma'uwa. — Bahébulaniya 4:12

Mukya'anye búhonya ité é'úmbú, na ikambo lya Abeca ité mwele húmwaahebwa na Mtéma Wammaha. — Baefeso 6:17

Ina m'mwambaka anabasha bi-léhé isongeca bwake búlamu? Úlé 'winyemya lyobe ihano.

—Nyémbo 119:9

. . . Mwaahahacibwa m-lélya ikambo lénamubwécile.

—Yohana 15:3b

Úbasú'e mwingi na benebene: lyobe ikambo i benebene.

—Yohana 17:17

Mwi'omya úbunda ikambo lya búlamu — Bafilipi 2:16a

Yesú ibyabwécile balya Bayula bam'mwacice: "Mnga mwanyemya lyane ihano, ibé imwaba bane bahikécibwa benebene."

—Yohana 8:31

Lumbaka mwingi na Kélésitú i mwaakyela mishinga yose ya Abeca ú mbo'o ya mweko.

—Bakolosahi 2:9

Lola, m'ménga húshinamanya mlúmyana i'ahe'a cémi na i'abúta mwana wa mlúme, na ibammbúca lyake cina Emanueli, 'wake úlúndúbúla: Abeca hamocunge netú. Shi'éta é'yo ékyanga Yusufu . . . tabele anamkyeke'a úhúca hashibele awa úbúta wake mwana wa ula, na anammini'a lyake cina YESÚ.

—Matayo 1:23-25

Yesú abakya'úcile: "Tata alé mú'amba suku cose, ninúnge bino nilé mú'amba." É'yo i 'yatúmine

baahétakana úlonda ibanam-ya-ka, ti ú lumbaka lwa icilúla m'ma'é wa sabato inose, shi'éta lumbaka ng'ine abúdice Abeca ni-bo alé sekyé na 'wiiléngé'a ité Abeca.

—Yohana 5:17, 18

Shi'éta ahúlúbisúlwa ú búba-sha bwa Mtéma Wammaha iba Mwana wa Abeca ékyanga 'yacú'-ile ihuma ú ba'u. —Baloma 1:4

Mwii'únge benu búbene, na mu'únge hélya ng'ando yose, lumbaka Mtéma Wammaha aamubé'a iba baloci baayo. Mu'únge Lúbunga lwa Abeca, lwaakúcile ú wake mshi ewe imwene.

—Mi'ambo 20:28

Na lúnge byaahuma úlé Yesú Kélésitú . . . Ine nilé Alufa na Omenga, lúbalé'o na éshi'a, i byatenda Mwene'ombe Mmbasha-byose, Ewe húlého, wabeleho, na húshicwe. — Úkúbúlélwa 1:5a na 8

Bakolosahi 1:13-16

Atúhonyinye ihuma m-makala ma ahúlú a búbé na anátúhingéca m-bwami bwa wake Mwana waa'únda; lúmbaka mwalé i mcwamonena lyetú isúngwe na mkakyélo wa metú mabé. Kélésitú aahikana na Abeca húshimúmone'a, na alé ula ya bibúmbe byose. Lúmbaka mulé Ewe, Abeca abúmbile bitú byose bilé mwikúlú na m'mésé; bilé mú-

mone'a na bishimúmone'a, bilé na búbasha bwa mtéma, mami, búsoshi, na makala. Abeca abúmbile bitú byose mulé Ewe na ú lúmbaka lwake.

1 Timoteho 6:14-16

Nyemya húno m'ma'é na úhú'únga byangéne, na úshaba na asembo úhúca hashicwéle wetú Mwami Yesú Kélésitú. Lúmbaka m-bikyanga bya 'wake úmone'a, i'alangéshibwa na Abeca Mmangyakúlwa, húlé na búbasha inose, Mwami wa bami na Msoshi wa basoshi. Ewe inose i húshina'wa . . . búnyemu na búbasha bilé 'waalé ale na ale. Amina.

12 Kélésitú Hamo Na Sekyé Aahéminina Byose

Ewe i lwenge lúlé múkya'éca bucunde bwa Abeca ú batú. Na-ke aahikana na Abeca benebene. Búbasha bwa lyake ikambo bwa-alémba bitú byose. A'écile awe úhumya búbé bwa batú, anaya 'wi'yana mwikúlú mbo'o ndúme ya Abeca, inibo ú búbasha bwa m'múlú. — Bahébulaniya 1:3

Mumanye byaacunda bwake búbasha búlé m-túlé becu baa'waca. Búbo búbasha i búlya Abeca bwatúlangéshishe na makala ma manga. A'ambile nabo ékyanga 'ya icúla Kélésitú ihuma ú ba'u, na anammbé'a yake mbo'o ndúme, m-búci'é bwa mwikúlú. Lúnge Abeca ammele búbasha bwa

ikéma úbanda na bwami bose, búbasha, makala, búsoshi, na ci-na lyose lyaalúmba; ti m'méno ésé inose, shi'éta na m'mélya éshicwe ng'ine. Lúmbaka Abeca abé'ile bitú byose úmanda na make makúlú . . .

—Baefeso 1:19-22a

Ine na Tata túlé húmo . . . Shi'éta mnga nilé mú'amba mi'ambo na tamwa'waca Ine, ibé múshi'wace hékyo mi'ambo, lúmbaka mumanye na úbangé'éca nibo Tata alé m-nilé na Ine mulé Tata.

—Yohana 10:30 na 38

Lúnge ammele búbasha bwa i'ala mangya lúmbaka alé Mwana wa mtú. —Yohana 5:27

Búbasha Bwaasúmba Byose Bwa Mtéma Wammaha

13

Alé Mmbasha-byose, M-Bú'abeca

Úlé basatú balé múbangéla mi-
banga mwikúlú: Tata, Ikambo, na
Mtéma Wammaha, na ibalé ba-
satú balé húmo. —1 Yohana 5:7

Petelo ibyatocice Ananiya:
“Lúmbaka Iwa'é Wamwitú ahé-
minina hobe mtéma nibo úcimbé-
léle Mtéma Wammaha mwibisa
búmo bokyo bwakúla bwasé?
Ékyanga 'yúbele túnakúca búbo
bwasé, bwabele bobe, na hanu-
ma wawa úbúkúca bokyo bwa-
bele bobe, ti bibyo? Lúmbaka
Iwa'é wai'aléla léno ikambo úbe
imwene? Cwaacimbéléla mtú,
waacimbéléla Abeca.” Ananiya

a'écile ahungwe mamo makambo,
anakwéla hasé na ú'wa! Balya
bose bahungilwe bibyo bahúlú-
mona boba. —Mi'ambo 5:3-5

Ba'écile bawe úhúna Abeca,
halya ha búci'é hababele baasa-
nganina hanatenga. Ibalé bose
bahúlúkyecibwa na Mtéma Wa-
mmaha, na banasahúla ikambo
Iya Abeca na építélwa.

—Mi'ambo 4:31

Búbo bwiise'elelo tabúnamo-
nya mtú abúle; lúmbaka Abeca
awa úhitéléla Iwake lú'undo
m-yetú mitéma ú ngyéla ya Mté-
ma Wammaha, húcwahelwe nake.

—Baloma 5:5

Bahébulaniya 7:25

Ú lumbaka lwa bibyo éno ékyanga na suku cose anabasha benebene úhonya balya balé mú'úcwa úlé Abeca mulé ewe, lumbaka aalama suku cose nibo abahúnine úlé Abeca.

Yula 24

Úlé ewe húnabasha úmu'únga nibo tamukwéle na úmuloca bwaasé nibo tamulé na asembona mwaakyelwa na sohakélwa úmbele na bwake bucunde.

2 Timoteho 1:12b

...Nikyé nibo húlya húnaa'waca anabasha ú'únga élya é'éngya 'yaambé'éla úhúca ú lúlya lusuku.

2 Bakolito 9:8

Na Abeca alé na búbasha bwa úhétakana úmukyeca masoka manga na úmuha byose byaamu'wéla suku cose, nibo muhétakane ú'amba m'mambo wangéne.

Luka 3:8b

. . . Abeca anabasha úkalúléla Ébulahimu malongo m-mano mabwe.

Baloma 4:16c na 20, 21

Ébulahimu . . . a'écile alénganye alaki amlakile Abeca taabele na ma'ani'ani m-lyake i'waca, shi'éta bwake bú'waca bwam'mominye na anahangyakúla Abeca. Amanyinye benebene nibo Abeca aúceleca élya 'yaalakile.

Bafilipi 3:21b

... Alé na búbasha bwa ibé'a bitú byose úmanda nake.

Ndanye 4:37

Bino ine Nebukandinesa, nahangya, nanyemya, na nahangya-kúla Mwami wa mwikúlú. Étú 'yose 'yalé mú'éta élé benebene na búlulé, nake anabasha ú'o'ya húlya hose waiheca.

Ndanye 3:17 na 26a, 27b

Mnga bilé bibyo, ibé Abeca wetú hótulé mú'ambéla anabasha útúhonya ihuma mwihambé lélé múkya'a aya na ihuma m-bo-be búbasha... Bibyo Nebukandinesa ahecile ihúla ha mcango wa ihambé na anatela mbéla: "Sha-

ndalaki! Meshaki! Abelineko! Ba'ambi ba Abeca Waahéminina byose! Húlanine úno... na... bamonine babo batú, ba yabo myeko yashahúlúbabala m'ma-ya, hange ba cabo njwélé casha-shongoto'ile... hange ba ishi'ú lya mi'i lyashabele úbalé.

Bahébulaniya 2:18

Bino alé mú'watéléca balya balé m-mikele'o, lumbaka Ewe imwene akele'ilwe na úmonyibwa shingoshingo.

Búbasha Úbanda na Lu'u

Bahébulaniya 11:19a

Ébulahimu abele aase'elega ni-bo Abeca alé na búbasha bwa icula Isaka ihuma ú ba'u....

2 Timoteho 3:15

Na úmanyé nibo ihuma ú bo-be bwanu'e úbele wikyé Salango Cammaha, cinabasha ú'úha malango malé mú'úlombola ú búhonya búlé múmone'a ú ngyéla ya i'waca Yesú Kélésitú.

Baloma 14:4

Ina úbe úlé beni hulé mú'aléla m'mambi wa húnge mtú lúbangya? Ana'anda úba ahimakye na úkwéla m-wake m'mambo, alé alondo a sekyé-búlanda. Nake i'ashingéléla lúmbaka Abeca alé na búbasha bwa úmlémba.

Baefeso 3:20, 21

Bibyo ahangyakúlwe ewe húnbasha ú'éta byatanga úhéta byo-

se bitulé múhúna na bitulé múlénganya, ité bwake búbasha búlé mú'amba m'mambo mwingi netú; Abeca ahangyakúlwe m-Lúbúnga lwa Kélésitú na mulé Yesú Kélésitú m-bikyanga byose na úhúca ale na ale.

Baloma 11:1 na 23

Bino natoca: a Abeca ahúlúhalakéla bake batú ? Búpé! Lúmbaka ninúnge nilé Mwisilaheli, mmbúto wa Ébulahimu na wa m'mébúndé 'ya Benjamini ... Na mnga Bayula bale'a 'wabo úsha'waca, ibabaté'wa lúnge ha mabo maci'é ma mbele. Lúmbaka Abeca alé na búbasha bwa úbabaté'a lúnge.

Nyémbó 130:3, 4

Mnga Úbe Mwene'ombe, únasalanga metú mabé, ina alé bani húnahona m-lúbangya? Shi'éta Úbe úlé mútúkakyéla, nibo tú'úwe boba.

2 Mihiky'éélo 7:14

Mnga bane batú bambúna, bahikyú'a na ikila búsonu búbalé mú'éta, ibé inabahungwéléla úno mwikúlú, naabakakyéle mabo mabé, na ikelaminyá 'yabo ésé lúnga.

Mako 2:9-12a

Ina 'yaahúha élé'é? A úlé úbwéla lú'ata: "Wawa úkakyélwa mobe mabé' hange úlé úlúbwéla:

'Himana, úhénde 'yobe élako na 'wiikéle ?' Shi'éta mumanyé'éce nibo Mwana wa mtú alé na búbasha mno m'mésé bwa ikakyéla mtú mabé." (Bibyo anabwéla lúlo lú'ata:) "Na'úbwéla úhimané, úhénde 'yobe élako na úye obe." Na ibyahimanine é'yo ékyanga 'yúbene, anahénda 'yake élako na ashiikéla na batú bose balwete. Bose bahúlútangalwa na banahangyakúla Abeca

Luka 12:10

Mtú hose húshitende ikambo lya anyanya úlé Mwana wa mtú i'akakyélwa; shi'éta húlya húshisébúle Mtéma Wammaha tashikakyélwe.

Mnga mtú hose alé mwingi na Kélésitú, ibé asele ébúmbé 'yamm-bésé: mishinga yose ya ale yawa úcinga, yose hésele yamm-bésé. — 2 Bakolito 5:17

Ú bibyo mnga búbé búbele na búbasha ú lu'u, ng'ine ngena ca Abeca cilé na búbasha ú búlúlé, nibo citúlombole ihúca ú búlamu bwa ale, na ale, mulé Yesú Kélésitú wetú Mwami. — Baloma 5:21

Shi'éta bino ahúlútúkúbúléla cico ngena ú ngyéla ya imone'a lya wetú Mmonya Yesú Kélésitú. Lúmbaka Kélésitú abé'ile éshi'a ú búbasha bwa lu'u, na ú ngyéla ya Msahú Wangéne ana-

kúbúléla batú búlamu bwa ale na ale. — 2 Timoteho 1:10

Yohana 11:26

Lúnge húlya hose húshina'waca mnga a'waca Ine, ibé tashi'we; i'aba na búlamu ale na ale. A bino wa'waca mano?

2 Bakolito 4:11

M-bwetú búlamu, túlé mútangwa suku cose nibo túyakwe ú lúmbaka lwa Yesú, nibo búlamu bwa Yesú nabo búnge búmone'e m-yetú myeko héshi'we.

Yohana 10:10

Mmibi tanalushibwa na énge, úshi úhiba, úyakana, na úsonya, shi'éta Ine nacule nibo batú bose babe na búlamu . . . manga.

Luka 5:17

Lúmo lusuku Yesú abele múhikéca. Bafalisayo na bahikéca ba mi'a'é babele bai'ekye halya m'monga nake; nabo babele baahuma m-búbúka bose bwa Ngalilaya, bwa Buyula, na Yelusalemi. Búbasha bwa Mwene'ombe búbele hamocunge na Yesú na bwanam'méta ihonya balwaci.

Haho habele húmo m'macana wa búlwaci bwa isú'ya mshi úhúca mya'a i'úmi na hébélé; atangi-le byose byabele nabyo ú babú'i, shi'éta tahalé wabashishe úmmo-nya. Ibyakile ú numa na Yesú na ana'úma ésúmbo 'ya wake mwenda. É'yo ékyanga lyake isú'a mshi lyana'ama. — Luka 8:43, 44

Na ose Yesú 'wakile, m-mabúka, m-misenge, na ú mabala, batú babele múbé'a babo balwaci m-bikúlélo na úmlúmbéléla ni-bo ba'úme ésúmbo 'ya wake mwenda. Na bose ba'é'úmine ba-húlúhona. — Mako 6:56

Matayo 8:16, 17

Ékolo 'ya'écile éhúlé banamlu-shéssha batú manga babele na mshile, nake ibyamahúlanyinye ú lyake ikambo na anahonya bose babele na malwaci. A'écile bibyo lúmbaka ikambo lyatenjilwe na ng'angúci lécelele: “Ewe imwene ahénjile bwetú búkyengukyengu na anahe'a metú malwaci.”

Búbasha Bwa Ihonya Mkyengye Hose Wa Búlwaci

Luka 13:13

Na ibyabé'ile byake bikangya úbanda nake, é'yo ékyanga 'yú-bene wake mkongo wanakolo'a, na ashibalé'a ihangya Abeca.

Luka 7:21

M'mé'yo ékyanga Yesú aho-nyinye batú manga babele na malwaci, masúngú, mashile, na anakumbúla baho'u ba manga meso.

Luka 17:12 na 14

Habele asúhúla mu hémo mbú-ka, ba'wa bibembi i'úmi bana-cwa úsangana nake. Ibahimanine búle nake . . . Na Yesú a'écile

abamone, anababwéla: "Somuye 'wiilangéshe ú baheci." Haba'é-cile balé mú'úya banahona.

Yesú a'écile ahingéle m-numba mwa Petelo, anamona inyakyé-bú'we wa Petelo alé na búlwaci bwa acikyamweko. A'úmine 'wa-ke úbo'o na alya acikyamweko anawa, nake ashihimana na úmte'ela. —Matayo 8:14, 15

Na húmo wabo ibyabengile m'mambi wa mmeci wa msoshi na anamsesa hitú lya mbo'o ndú-me. Shi'éta Yesú . . . a'úmine hi-tú lya húkyo mtú, na anammo-nya. —Luka 22:50, 51

Búbasha Bwa Ihonya Mkyengye Hose Wa Búlwaci 21

A'écile ahúle m-numba, baho'u banamkéla, Yesú ashibatoca: "A mwa'waca nibo ninabasha úmu-kumbúla meso?" Banamkya'úla: "Ee, Mwami." Nake ashi'écile aba'úme ú mabo meso, anababwéla: "Bibe ité bimwa'waca." Na mabo meso manakumbú'a
—Matayo 9:28-30a

Bibyo Yesú anabwéla húlya mtú: "Kolola obe úbo'o." Nake ibya'úkolocile na 'wanahona na ú'oma ité únge. —Matayo 12:13

Yesú a'écile ahúle Kapelenahu-mu húmo msoshi wa basolokoto ikana, anamcwéla, na ashi-mlúmbéléla: "Mlúmbi wane, wa-

ne m'mambi alé ú mbúka abé-kyé na búlwaci bwa lú'ata, nake alé mú'úbakana manga." . . . Yesú ashibwéla húkyo msoshi: "'Wii-kéle obe, ité byú'waca bibe." Na wake m'mambi anahona m'mé'yo ékyanga. —Matayo 8:5-7 na 13

Haho hablele húmo mtú húbele na búlwaci, nake ahule nabo mya'a ma'úmi masatú na énane . . . Yesú anammbwéla: "Himana na úhe'e 'yobe élako, úye." Na é'yo ékyanga 'yúbene húkyo mtú ahúlúhona, anaihe'ya 'yake élako na anaya. Na lúlo lusuku lwaahonyibwe lúbele lwa Sabato.
—Yohana 5:5 na 8, 9

22 Tahalé Búsungú Bwaa'úléla Yesú Ihonya

A mmusambéla mulé mlwaci? Acelela abúce ba'ocu ba Lúbúnga lwa Kélésitú... Na úhúna 'wa húlé na bú'waca i'wahonya mlwaci; Mwene'ombe i'amma makala.... —Yakobo 5:14a, 15

Yesú akile aacimbú'a-cimbú'a m'mésé 'yose 'ya Ngalilaya ihikéca na isahúla Msahú Wangéne wa Bwami m-numba ca búsanganino, na ihonya malwaci na masúngú ma mikyengye yose m-batú. —Matayo 4:23

...Bahúlúhonyibwa mabo masúngú. Balya babele mú'úbakanyibwa na mashile, banahonyibwa. Batú bose babele mú msa-

ngano bashimine 'wiicila 'waalé, lumbaka mwaalé mubele múhuma búbasha búbele múhonya bose. —Luka 6:17b-19

Bahúlúmlúmbéléla nibo ba'úme ésúmbo 'ya wake mwenda, na bose ba'é'úmine, banahona. —Matayo 14:36

Msangano wa m'múlú wakile wammetelete ata, baho'u, bilema na bange balwaci manga. Banababé'a m-makúlú ma Yesú, nake ashibahonya. —Matayo 15:30

Msangano wa m'múlú wamcangile, na anahonya babo balwaci. —Matayo 19:2

Yesú ahúlúhalú'éla lélya ishile, nalyo lyanahumatú'a, na húlya m'mwambaka ibyahonine m'mélya ékyanga 'yúbene.

—Matayo 17:18

Mashile mahumine m-batú mangu mwihila túlúlú: “Úbe úlé Mwana wa Abeca!” Yesú ashibahalú'éla nibo bale'e útenda, lumbaka bammanyinye nibo Ewe i Kélésitú.

—Luka 4:41

Yesú a'écile ahúle hélya anda ya éciba m'mésé 'ya Bangelasi, batú babélé babele na mashile banasangana nake ihuma ú masénda. Nabo babele baayayú'a mangu. Ú bibyo tahabele húmo hú-

bele múhétana mu hékyo ngyéla. Babo batú bahicile alúlú na banatenda: “Tulé na'é nobe Yesú Mwana wa Abeca? A wacwa hano itú'úbakanya na byetú bikyanga tabinahúléla?” Búle nabo 'wabele ikoma lya ngúlúbe ca mangu cibeke mú'úlya. Malya mashile mahúlúmlúmbéléla: “Mnga watúkyúmba, ibé úlé'e túye úhingéla m-lélya ikoma lya ngúlúbe.” Na Yesú anamabwéla: “Somuye.”

—Matayo 8:28-32a

Bibyo bahúlúlushésha Yesú mtú wa ishile, mmo'u lúnge ameme. Yesú ibyammonyinye na a'o ameme lúnge mmo'u anatenda na úmona.

—Matayo 12:22

Luka 7:14, 15; 8:49, 54, 55a

Hanuma ibyahúlúshekenena na ana'úma élya éhe'elo 'ya bitúmba. Balya babele bahete he'yo banahimana. Yesú ashitenda: “Úbe m'mwambaka, byú'a!” É'yo étúmba ibi'yabyú'ile, 'yanai'yana hasé na úbalé'a itenda. Yesú anammila úlélé inyakyé asele mlamu. Yesú a'écile a'élé mútenda, 'wanahúla mkenji wahumine 'wa msoshi wa numba ya búsangani-no icwa úbwéla ewe: “Hobe m'ménga awa ú'wa. Úlé'e ú'úbya Mmikéca” ... Yesú ibyahúlanyinye bose hambúka, na anabunda m'ménga ú úbo'o, ashitenda bú'úlú: “Úbe msé'a byú'a.” Ibya'u'ile,

na é'yo ékyanga anahimana. . . .

Yohana 11:23-25 na 43, 44

Yesú anammbwéla: “Yobe ndúme i'acú'a.” Malita ashimkya-úla: “Nikyé nibo i'acú'a mwicú'a lya ba'u ú lusuku lwa éshi'a.” Yesú ibyammbwécile: “Ine i icú'a na búlamu. Mtú hose húshingwace, ana'anda ú'wa, i'aba mlamuNake a'écile awe útenda bi-byo, anasa'úla cú'i bú'úlú: “Lasalo húlana úno.” Húlya húbele waa'wa ibyahúlanine nake aakangwa m-mwenda wa mbungélélé ú makúlú na ú mabo'o, na 'wake ú búshú aakangwa mpepe wa ndelele. Yesú anababwéla: “Mka-ngúle, na mule'e aikéle.”

Yohana 5:25

Benebene namubwéla, ékyanga 'yacwa, na éseleho, éshihungélwe hemo ba'u cú'i lya Mwana wa Abeca, na balya bashiléhungwe ibaba na búlamu.

Yohana 6:40

Na bino Tata i byaa'únda nibo mtú hose húlé múcité'éca Mwan na um'mwaca, abe na búlamu bwa ale na ale, na Ine inamcúla ú lusuku lwa éshi'a.

Yohana 5:28, 29a

Tamu'olwa útangalwa na mano makambo, lumbaka ékyanga éshi-cwe, ba'u bose balé m-masénda ibahungwa lyake cú'i, nabo ibacú'a

Mi'ambo 24:15

Ine nilé na búlya bwiise'elelo búbalé mwise'elela nabo bange, nibo Abeca imwene i húshicúle ba'u bose, balúlé na babé.

2 Bakolito 4:14

Cwikyé nibo Abeca i wahúlú-cúla Mwami Yesú, becu bange i'atúcúla hamocunge na Yesú na útúsúmbéca hamocunge nenu ú make meso.

1 Batesaloniki 4:16

Wetú Mwami imwene i'a'o'a ihuma mwikúlú na amanyé'éco a cú'i lya m'múlú, cú'i lya malahika msoshi na lya ébuka 'ya Abeca. Balya ba'ule nabo baa'waca Kélésitú i bashibalé'e icú'a.

Yesú ibyacule úbalé na anababwéla: “Nawa úhebwa búbasha bose bwa mwikúlú na m’mésé.”

—Matayo 28:18

Benebene ihuma Abeca habúmbile ésé, yake mikyengye héshikyúmone’a, inibo bwake búbasha bwa ale na ale na mshinga wa bwake Bú’abeca byaashimone’a bwaasé na imanyibwa na batú úmi’ambo yalé mú’éta nibo bale’e úba na bwiilémbé’éco.

—Baloma 1:20

Húlya wakile mwikúlú na húlé mbo’o ndúme ya Abeca, aakéma úbanda bamalahika na búnge búsoshi na búbasha bwa mwikúlú.

—1 Petelo 3:22

Shi’éta húlya wacule ihuma mwikúlú alé úbanda bose.

—Yohana 3:31b

...Mano makambo matenjwa na húlya wammaha na wa benebene, húlé na húlya mtatúlo wa mwami Lahuli, mnga awa úbukúla tahalé húnabukala, na mnga awa úbukala tahalé húnabukúla.

—Úkúbúlélwa 3:7b

...Búbasha bwa bwake Bú’abeca bwawa útúha bitú byose byaatúcelela úlama m-mishinga ya inyemya Abeca, mwitúmanyé’éca byangéne ewe watúbúcice m-bwake búcunde na m-make masoka.

—2 Petelo 1:3b

Imanya Bitú Byose

Shi'éta túle'e úba'weca. Soya úhalakéla ikela m'mékyé; heswé yúshicubúle mbele waakakyúle ake anwa, na iwamona lúbokyo lúmo lwa shekeli, úhénde helo na úbahe, ú lúbaka lwa wane mla-mbú na hobe. — Matayo 17:27

Lúnge taa'únjile mtú ammbwé-le misahú ya batú, lúbaka Ewe imwene abele aikyé bilé mnda mwa batú. — Yohana 2:25

M-lúlya lusuku Abeca lwashi'-ale lúbangya lwa mbiso cilé m-mitéma ya batú mulé Yesú Kélésitú ité bilé múshingéléca Msa-hú wangéne húnilé músahúla. — Baloma 2:16

Matayo 14:17-21

Na bashimmbwéla: “Hano ta-tulé na atú, mango mi'ima hétano na heswé cibeles inose.” Nake anatenda: “Múbilushe hano.” Na ashibwéla msangano nibo wi'yane hasé ú bisashi. Ibyahénjile hélya mi'ima hétano na cilya heswé cibélé; alocile mwikúlú na anakanya Abeca. Hanuma ashifu'úla hélya mi'ima na úha bake bahikécibwa nibo bakabúlélé msangano. Hose ibalile na 'wiiúta. Bahikécibwa banatoleleca bufu'é bwa mi'ima bwashikacile, nabo bwanakyela bibúnda i'úmi na bibélé. Na balya balile babele ité balúmyana bihúmbé bitano

28 **Búbasha Bwa Kélésitú Búshi Na Éhangú**

Na éhéngwa élé hasamba bi-
kyanga 'yenda bya busuku na bi-
kyanga i'úmi na bibélé bya lú'-
yelo, Yesú ibyakile úbalé mwi-
ya waanyata úbanda makyé.

—Matayo 14:25

Icibéla Mbula Yose

Babo balé na búbasha bwa ika-
nga ikúlú nibo mbula héle'e úlo'a
m-suku cibashisahúlélé hemo
msahú wa Abeca.

—Úkúbúlélwa 11:6a

Ibé'a Ényaka na Étaanga Ibonge

Yesú ahúlúbakya'úla: "Lúmba-
ka lwa'é mulé na boba? A benu
ba bu'waca bwaaniha!" Haho hú-
bene ibyabyú'ile, ana'ambéla

mnyaka na étaanga, na 'washiba
ibonge Iya m'múlú.

—Matayo 8:26

Ihúlú'ana Éshita

Masuku énané ma'écile mawe,
lúnga bake bahikécibwa babele m-
numba, Toma nakúnga abele nabo,
Yesú ibyacule úhingéla m-balé
na bibé byaabukalwa, anahimana
mmbasambéla na útenda: "Alembe
úmulé!"

—Yohana 20:26

I'wenya Ésé Hamocunge

... Bitú byose byabúmbilwe
mulé Ewe na ú lúmbaka lwake,
nake abeleho mbele ya bitú byo-
se tabinaba, na mulé Ewe bitú
byose bilé ha mabo maci'é.

—Bakolosahi 1:16b, 17

Cwikyé nibo Kélésitú ahúlú-
cú'a ihuma ú ba'u, tashi'é'we lú-
nge, indé lu'u talúshi'émmbashe.
—Baloma 6:9

Mnga Mtéma wa Abeca wahú-
lúcúla Yesú ihuma ú ba'u húlé
mmulé, ibé Ewe wacúcile Kélési-
tú ihuma ú ba'u i'alamya yenu
myeko ya lu'u, lumbaka lwa hú-
lya wake Mtéma wi'ekye mmulé.
—Baloma 8:11

Nilé mlamu, na nibele waa'wa
... bino nisele mlamu ale na ale.
—Úkúbúlélwa 1:18a

A benu batú bose, hiléle Abeca
túkeke cwa búsoka. Hangye lya-
ke cina; hangyakúle bwake bucu-

nde. Mubwéle Abeca: “Yobe mi'-
ambo yaatangaca manga! Lúmba-
ka bose búbasha búlé bwa m'mú-
lú manga, i 'yatúma basombani
nobe balé mú'úbindéla macu. Batú
bose balé mú'úbindamina; balé
múkémba nyémbo ca ihangya
lyobe cina.” —Nyémbo 66:1-4

Búbasha M-Bwake Bwami
Lumbaka Bwami bwa Abeca
tabúlé m-makambo, shi'éta búlé
m-búbasha. —1 Bakolito 4:20

Iba'éta ilongwe na Mwana wa
M'moo'o, shi'éta Mwana wa
M'moo'o i'abahéma, lumbaka alé
Msoshi wa basoshi, na Mwami wa
bami.... —Úkúbúlélwa 17:14a

30 **Búbasha Bwa Kélésitú Búshi Na Éhangú**

Úbanda na Búlamu Bose
Lúmbaka wammele búbasha
úbanda na batú bose, nibo balya
bose búmmele abahe búlamu bwa
ale na ale. — Yohana 17:2

Étengya Ékyanga 'Ya'ule
Yesú ibyahicile lúnge alúlú bú'
úlú na mtéma wahúlúkyekelela
... na ésé 'yanatenga.

—Matayo 27:50 na 51b

I'ula Bwake Búlamu Lúnge
'Yatúma Tata aangúnda, lúlé
lúmbaka naatanga bwane búla-
mu, nibo naabúhénde lúnge. Ta-
halé mtú húnanyaka ine hebo,
lúmbaka naabútanga ú 'wane ú'-
únda. Nilé na búbasha bwa úbú-

tanga, na nilé na búbasha bwa
úbúhénda lúnge. A'ó i alaki ana-
helwe na Tata. —Yohana 10:17, 18

Imonya Lwenge Lwa Mwikúlú
Yesú ibyakalú'ile 'yeni ú mbe-
le na mabo meso, bwake búshú
bwahúlúlangala ité cúba, na ya-
ke myenda yanaba yammaha ité
lwenge. —Matayo 17:2

Ihoto'anya M-Búbasha Na Bucunde

Yesú anamkya'úla: “Úbe i wa-
tenda. Shi'éta namubwéla ihuma
bino, imwamona Mwana wa mtú
ai'ekye mbo'ó ndúme ya Abeca
Mmbasha-byose, na ng'ine imwa-
mmona alé mú'úcwa úbanda ma-
cu ma mwikúlú. —Matayo 26:64

Búbasha Bwa Kélésitú Búshi Na Éhangú 31

Ikakyélana Mabé

Matayo 9:6

Shi'éta naashima mumanye ni-bo Mwana wa mtú alé na bú-basha m'mésé bwa ikakyélana mabé. Haho ashibwéla lúlya lú'-ata: "Himana, úhe'e yobe éngo na úye obe."

Ihana Búlamu bwa Ale na Ale

Yohana 10:27, 28a

Yane mi'oo'o hélé múhungwa lyane cú'i, Ine nikyé heyo nayo hélé múnjanga. Naahéha búlamu bwa ale na ale

I'úlúla Mtú Hose

Luka 24:27

Byaacelela úbalé'éla Yelusale-

mi isahúléla bilongo byose msahú wa ikila mabo malénga maasona na ikakyélwa mabé ú lyake cina.

1 Petelo 1:2b

. . . Mwaahahacibwa na Mtéma Wammaha nibo munyemye Yesú Kélésitú na isú'wa na wake mshi.

I'éta Mtú Iba Mmémi

2 Timoteho 4:18a

Mwami wetú Yesú i'ambonya ihuma m-mi'ambéci yose yaasona, i'angúnga na úmbúca bú'ú'ya m-bwake Bwami bwa mwikúlú. . . .

1 Bakolito 2:5

Lumbaka bwenu bú'waca bú-le'e úkyekamina m-bwenge bwa batú, shi'éta m-makala ma Abeca.

I 'yatúmine Abeca aammeca ú búci'é bwa búnyemu manga, na anamma cina lyaahéta mange mose, nibo ú búnyemu bwa cina lya Yesú bibúmbe byose bya mwikúlú na bya m'mésé bimmbi-ndéle macu

—Bafilipi 2:9, 10a

Shi'éta héno yasalangilwe lúmbaka mu'wace nibo Yesú i Kélésitú, Mwana wa Abeca; na mwi'waca Ewe mube na búlamu mwingi nake. —Yohana 20:31

. . . Mmikéca, cwamonine mtú húlé múkyúmba mashile ú lyobe cina, ú bibyo cwam'mambécile lúmbaka talé m-wetú mcinji. Shi'éta Yesú abakya'úcile: “Ta-

mu'olwa úm'mambéla ú lúmbaka ta'úlé húnabasha ú'éta m'meleba ú lyane cina, na úndenda byaasona. —Mako 9:38b, 39

Na 'yose émúshihúne m-lyane cina, ina'é'éta

—Yohana 14:13a

Haho Petelo anammbwéla: “Ine shilé na nolo hange abwekyanga a ékúci, shi'éta énilé na'yo i énú'úha. Ú cina lya Yesú Kélésitú wa Nasaleti, himana na únyate.” Hanuma ammbunjile na 'wake úbo'o 'wa mlúme na úmmimi'ya. Na é'yo ékyanga 'yúbene make makúlú na cake ngéa byana'oma. —Mi'ambo 3:6, 7

Baefeso 1:7

Cwamona lyetú isúngwe ú ngyéla ya mshi wa Kélésitú, mka-kyélo wa metú mabé, ité bilé ébulo 'ya ngena ca Abeca.

Úkúbúlélwa 12:11a

Nabo banamméma ú mshi wa Mwana wa M'moo'o, na 'wika-mbo lébasahúcile

Bahébulaniya 13:20, 21

Abeca ahúlúcúla wetú Mwami Yesú ihuma ú ba'u; nake i mng-ele wa m'múlú wa mi'oo'o ú lúmbaka lwa lwake lu'u, na alaka-no a ale na ale aa'omibwa ú ngyé-la ya lúlo lu'u. Abeca wa alembe amu'éte iba batú baacelela i'amba m'mi'ambo yose yangéne lúmba-

ka mubashe úceleca bilya byaa'ú-nda byalé mú'amba mwingi netú byaamsohakéca mulé Yesú Kélé-sitú. Yesú Kélésitú ahangyibwe ale na ale. Amina.

Úkúbúlélwa 7:14b

... Bano i balya batú bahuma mwingi na hélya shingoshingo ya m'múlú, nabo bawa úmesa cabo púlúbéca na úcihamu'ya mú mshi wa Mwana wa M'moo'o.

1 Yohana 1:7

Shi'éta mnga cwai'yana m-lwe-nge ité Abeca imwene byalé m-lwenge, ibé cwasamba becu na becu, na mshi wa Yesú wake Mwana hútúhumya bwetú búbé bouse.

Babele múkémba bú'úlú:
 “Mwana wa M'moo'o wayakilwe,
 aacelela úhebwa búbasha, bútú-
 nga, malango, makala, búnyemu,
 na ihangyibwa.”

—Úkúbúlélwa 5:12

Banyabilongo ibanyemya cina
 lya Mwene'ombe; bami bose ba
 m'mésé ibamona bwake bucunde
 boba...na batú bashinabúcwa
 ibahangya Mwene'ombe.

—Nyémbo 102:15 na 18b

Shi'éta benu mulé élongo 'yaa-
 sobolwa, baheci ba Mwami mla-
 mu; élongo 'yammaha, batú ba
 Abeca kokoko. Mwasobocilwe lú-
 mbaka muhakyéle masoka ma

Abeca wamubúdice nibo múhu-
 me m'mahúlú na úhingéla m-lwa-
 ke lwenge lwa étangaca.

—1 Petelo 2:9

Hangye Mwene'ombe waaha-
 ngama Sayuni! Bwéle batú bose
 bilya byawa ú'éta.

—Nyémbo 9:11

Benu baanyemya Mwene'ombe,
 mmangye. —Nyémbo 22:23a

Ée, Abeca, batú bahangye Úbe!
 Benebene batú bose ba'úhangye!
 Itete lyawa úmonya wake mké-
 mbú; Abeca, Ewe Abeca wetú,
 awa úhelela becu. Abeca awa ú-
 túhelela; indé balangamsenge bo-
 se bamnyemye. —Nyémbo 67:5-7

Ina Ni'été'é Nibo Nibe Na Búlamu Bwa Ale Na Ale? 35

Matayo 19:16b, 17a na 17c-21

...Mmikéca, ni'éte étú beni 'yangéne, nibo nimone búlamu bwa ale na ale? Na anammbwéla: "...mnga waa'únda úhingéla m-búlamu, únyemye mi'a'é." Ahúlútoca Yesú: "I héléhé?" Yesú anamkya'úla: "Tú'olwa úyakaná, Tú'olwa úhekya, Tú'olwa úhiba, Tú'olwa úcingéléla bange, Nyemya sokyé na nyo'okyé, na Ú'únde mtú nobe ité byúi'únda." Húkyo m'mwambaka ashi-mmbwéla: "Hékyo mi'a'é yose naahényemya ihuma ú bwane bwanu'e. Ina naashishika énge'é lúnge?" Yesú anammbwéla: "Mnga waa'únda úba waa'wéla,

soya úkúca byose byúlé nabyo, úhe ba'ene bokyo na wa'abe na bútúnga mwikúlú, hanuma waa-shicwe úcanga Ine."

Hikyú'a, 'Waca, Kya'anya

Mako 1:14b, 15

... Yesú akile... anatenda: "Ékyanga 'yawa úcelela, lúmbaka Bwami bwa Abeca búsele habwéhé. Kile menu malénga maasona na mu'wace Msahú Wangéne."

Yohana 1:12

Shi'éta balya bamo bamkya'anyinye na úm'mwaca abahele búbasha bwa ú'écwa iba bana ba Abeca.

36 Kélésitú I Ngyéla, Benebene, Na Búlamu

Lúmbaka mi'a'é cwahelwe na Musa, shi'éta ngena na benebene byalushibwe na Yesú Kélésitú.
—Yohana 1:17

Yesú ammbwécile: “Ine i ngyéla, benebene, na búlamu. Tahalé mtú húnaya 'wa Tata, úshi únilé.”
—Yohana 14:6

Ina wa búpé alé beni ? Alé húlya húlé múha'anya nibo Yesú talé Kélésitú. Húkyo i Msombani nake na Kélésitú, húlé múha'anya Isetú Abeca na wake Mwana.
—1 Yohana 2:22

Múhingéle ha mcango waaye'enena, lúmbaka mcango waacunda na ngyéla yaahapú'a hélé

múhila mtú ú búhome, na ba manga balé múya mmélé. Shi'éta mcango waaye'enena na ngyéla yaaniha yaakéshe ú búlamu, na balya bahémoma baanye'a.
—Matayo 7:13, 14

Mwaalé i mubele búlamu, na búbo búlamu i lúbele lwenge.
—Yohana 1:4

Ité bilya Tata byalé na búbash bwa ihana búlamu, ng'ine ahele Mwana iba na búbash bwa ihana búlamu. —Yohana 5:26

Ine i m'mima wa búlamu wa'o'ile ihuma mwikúlú. Mtú húshilye húno m'mima, i'alama ale na ale. . . .
—Yohana 6:51a

Bahébulaniya 9:24-28

Kélésitú tahingécile ha búci'é bwammaha bwaa'écwa na batú, ... ahingécile mwikúlú múbene, mwalé mwiilangéshe éno ékya-nga ú meso ma Abeca ú lumbaka lwetú. Taitangile ewe imwene ng'endo manga ité bilya mmeci wa msoshi wa Bayula byaikyúhingéla ha búci'é bwammaha mwa'a ú mwa'a na mshi wa nyama. Mnga i bibyo abele aacelela úmonyibwa shingoshingo ng'endo manga ihuma 'wibúmbwa lya ésé. Benebene ailangéshishe bino lúkendo lúmo inose ú lumbaka lwa batú bose bikyanga bya ha'onga na éshi'a, nibo ahumatú'ye

búbé ú ngyéla ya 'wiitanga ewe imwene. Batú bose baabé'élwa ú'wa lúkendo lúmo, na hanuma na lu'u úlé ú'alélwa lúbangya na Abeca. Bibyo Kélésitú ahúlúta-nga lútaké lúkendo lúmo nibo ahumatú'ye búbé bwa batú manga. Lúnga i'amone'a lúkendo lwa abélé, na tashi'écwe ú lumbaka lwa ihumya búbé, shi'éta i'ashicwa ihonya balya balé múmle-kelela.

Mi'ambo 4:12

Ihona lélé múmone'a mwingi na Yesú inose, lumbaka tahalé lénga cina m'mésé 'yose, lyahelwe batú na Abeca lécwacelela úhonyibwa nalyo.

38 Búbasha Bwa Kélésitú Bwikyúhonya Benebene

2 Petelo 1:10

Ú bibyo babúcwá nane mwingi na Kélésitú muhétakane ú'éta makala i'omya 'wenu úbúcibwa na 'wenu úsobolwa na Abeca, lumbaka mnga mwa'éta bibyo, ibé tamúshikwéle m-búbé tú'éte.

1 Timoteho 1:15

Léno lélé ikambo lyaacelela ú'wacibwa na lyaacelela lé'únjwe benebene nibo: Yesú Kélésitú acule m'mésé ihonya babé. Mmbé wa mbele m-babo alé ine.

Baloma 1:16a

Shilé na abúle a isahúla Mshú Wangéne wa Kélésitú; lumbaka búlé búbasha bwa Abeca ihonya bose baa'waca.

Yohana 4:14

Shi'éta hose húshisole makyé manishimme tashihungwe púsha, shi'éta mamó makyé imaba mwa-alé ité so'ó ya makyé malé múkela-kela ihúca ú búlamu bwa ale na ale.

Baloma 3:24, 25a

Shi'éta Abeca alé múbala batú iba balúlé ngana-ngana m-make masoka, ú ngyéla ya isúngwe lélé mwingi na Yesú Kélésitú, watangilwe na Abeca nibo a'we lumbaka batú balé mú'éta búbé bakakyélwe mwingi na 'wabo ú'waca Ewe. Atangile Kélésitú nibo aloce byalé múlúlé'a batú ihuma m-mabé ma ale

Búhonya Tabwaaniha Ékúci, Shi'éta Búlé Ú Ngana 39

Abeca Taabashishe Úba na
Ékúci 'Yaabula!

Yohana 3:16

Lumbaka Abeca a'únjile balangamsenge, anatanga wake Mwana wa éninga, nibo mtú hose waa-m'mwaca tacimine, shi'éta abe na búlamu bwa ale na ale.

Ée, Ngena Yalushishe Búhonya ú Mtú. Mwami wa Ébúmbe 'Yose A'wéléle Becu Bose!

Yesú atenjile: "Tata, úbaka-kyéle lumbaka tabaikyé bibalé mú'éta." ... Yesú ibyalécile bú'úlú: "Tata, nabé'a wane mtéma m-mobe mabo'o." A'écile awe útenda bibyo, na mtéma wana-kyekelela. —Luka 23:34a na 46

Bútamba Útúlé bwa Ihénda

Úkúbúlélwa 22:17

Mtéma na M-ya balé mútenda: "Cwa'úno!" Húlya húlé múhu-ngwa nakúnge atende: "Cwa'úno!" Húlya húlé na púsha acwe. Na húlya waashima makyé ma búlamu aúmahénda ú ngana.

Tata Aa'únda M-ya Waa'úlúlwa
Ité Byaa'únda Wake Mkala

Yohana 17:23

Ine nibe mwingi nabo, na Úbe mwingi nane nibo babe émo 'yaa-celela na balangamsenge bama-nye nibo Úbe i wambicile, na waaba'únda ité byúungúnda.

40 Wiitange Úbe Hose Éno Ékyanga Úlé Yesú, Kélésitú, Mwami

**'Wiibange Mobe Mabé na
Úmakila**

1 Yohana 1:9

**Mnga cwaibanga metú mabé
ulé Abeca, ibé tùm'mwace lú-
mbaka alé mú'éta bilé búlúlé; ú
bibyo i'atúkakyéla metú mabé na
útuhumya búsonu bose.**

Mi'ambo 3:19a

**Múkile menu malénga maaso-
na na muhoto'e ulé Abeca, lú-
mbaka menu mabé macingyi-
bwe**

'Waaca Mwana Wa Abeca

**Waa'waca Mwana wa Abeca
alé na búlamu bwa ale na ale,
na húlya washanyemya Mwana**

**wa Abeca tashimone búlamu,
shi'éta élokwa 'ya Abeca 'yú'úba
'waalé. — Yohana 3:36**

Baloma 6:16

**Benu mwikyé mnga mwaita-
nga i'ambéla húmo nibo mú-
mnyemye, ú bibyo musele baca
ba isenu-búca húmwaanyemya;
hange mulé baca ba búbé bulé
múmuhila ú lu'u, hange ba anye-
mu alé múmulamya búlúlé ú
meso ma Abeca.**

Baloma 6:13a

**Mule'e útanga byenu bitambo
i'olela búbé ité bicwalo bya i'a-
mbéla byaasona, shi'éta mwiita-
nge benu búbene ulé Abeca**

Lú'undo Ha Búci'é Bwa Boba
Lúmbaka Abeca taatúhele
Mtéma wa boba, shi'éta húlé
mútúkyeca makala, lú'undo na
malango. — 2 Timoteho 1:7

Lú'undo Ha Búci'é Bwa
Lúsombo

1 Yohana 4:20, 21

Mnga mtú atenda: “Naa'únda
Abeca”, nake aasomba mmbú-
cwa nake, ibé acimba. Lúmbaka
húlya washa'únda mmbúcwa na-
ke walé múmona, tanabasha ú'-
únda Abeca washilé múmona. Na
húno m'ma'é cwaahuhebwa na
Kélésitu nibo: Húlya hose waa'ú-
nda Abeca, ng'ine aacelela a'ú-
nde mmbúcwa nake.

Bangalatiya 5:22, 23

Shi'éta bikuma bya Mtéma Wa-
mmaha lúlé lú'undo, sohakélwa,
alembe, 'wiihangana, mishinga
yangéne, masoka, bwiséngo, ú'-
ondelela, 'wiicibéla. Na malé ité
mamo mi'a'é tayama'ema.

Bú'waca Ha Búci'é Bwa
Ma'ani'ani

Baloma 8:35 na 37

Alé beni húnabasha útúbeka-
nu'ya na lú'undo lwa Kélésitú?
A hélé mi'úbakano, hange ibaba-
cibwa, hange shingoshingo, ha-
nge ngyala, hange bú'ene, hange
alúké, hange iyakwa? . . . Búpé,
shi'éta m-bibyo byose túlé mú-
héma mulé húlya watú'únjile.

42 **Búbasha Bwa Abeca M-baa'waca Benebene**

Bú'úngi Bwa Lú'úndo, Ti Búshikana

Tamu'olwa úba na mshinga wa
i'únda bokyo, mukyebelecibwe na
bilya bimulé nabyo, lumbaka A-
beca atenjile: “Shishi'úl'elele tú'-
éte, inibo shishi'úshike na hicici
yose.” — Bahébulaniya 13:5

Alembe Ha Búci'é Bwa
Shingoshingo

Namushikéla alembe, namuha
ane alembe. Ine shaamuha ité bi-
hanaka balangamsenge. Tamu'o-
lwa úba na ikanga m-yenu mité-
ma, mule'e úba na boba.

—Yohana 14:27

Ú bibyo, mnga cwahúlúbalwa
iba baalúlama ú meso ma Abeca

ú bú'waca, ibé tulé na alembe
úlé Abeca mulé wetú Mwami
Yesú Kélésitú. — Baloma 5:1

Bútúnga Bwa Benebene, Ti
'Wiisémba

Hanuma ashibabwéla bose:
“Lole byangéne, mu'enge 'wiisé-
mba bútúnga, lumbaka búlamu
bwa mtú tabulé m'mébulo 'ya bi-
tú byalé nabyo, ana'anda úba
mtúnga manga.” — Luka 12:15

Babúcwá nane banaa'únda
mwingi na Kélésitú, hungwéléle
úno: Abeca asobocile ba'ene ba
m'méno ésé iba batúnga ba bú'-
waca na ikya'anya bwami bwa-
lakilwe balya baam'múnda.

—Yakobo 2:5

Bwiise'elelo, Ti Byangalú

1 Yohana 5:13

Nasalangéla benu baa'waca cina Iya Mwana wa Abeca, lumbaka mumanye nibo mulé na búlamu bwa ale na ale, na nibo mu'wace cina Iya Mwana wa Abeca.

Sú'úsú'ú Ha Buci'é Bwa Búsonu

Mwinyemya benebene, mwa-wa úhumibwa mabé lumbaka mu'únde babúcwa nenu mwingi na Kélésitú m-lú'úndo Iwaasongela m-bú'waca. Indé múhinyinye i'úndana na yenu mitéma yose.

— 1 Petelo 1:22

A'ome a húno msémyo lúlélú'úndo Iwaahuma mwingi na mtéma waasongela, m-bútú bwa-

ngéne na m-bú'waca bwaalongela.

— 1 Timoteho 1:5

Búsoka Bwa Bú'abeca Ha Búci'é Bwa Asúsú

Abeca húlélú'waca mótanga bwiise'elelo amukyece sohakélwa na ale-mbe ú ngyéla ya i'waca Ewe . . .

— Baloma 15:13a

Namubwéla mano makambo, nibo bwane búsoka búbe mwingi nenu, na bwenu búsoka búbe bwaacelela.

— Yohana 15:11

Ité benu bange bino bimulé m'masúsú, shi'éta inahoto'anya imonana nenu lúnga, na yenu mitéma iyasohakélwa na tahalé mtú húshimuhuminye hékyo yenu sohakélwa.

— Yohana 16:22

44 **Búbasha Bwa Abeca M-baa'waca Benebene**

Baefeso 6:10

Éshi'a 'ya byose, benu babú-cwa mwingi na Kélésitú, muhé-takane iba makala mwingi na Mwami Yesú na m-bwake bú-basha bwa m'múlú.

Bwiiséngo Ha Búci'é Bwa
Ilolelela Alúké

Bilya-bilya caatúhikéca iba na bwiise'elelo bwa lúlya lusuku lwa búbékalo, lúshimone'elemo bucu-nde bwa wetú Msoshi Abeca, Ye-sú Kélésitú Mmonya wetú.

—Tito 2:13

Halé bitú bibélé bishinabasha úkalú'a na byaa'oma Abeca ite-nda búpé úbilé. Bibyo becu ba-wa úmona búсэнino bwaa'oma

mwaalé, cwaahékélé'a ipa'éla bwiise'elelo bwaabé'wa ú mbele netú. Búbo bwiise'elelo búlé útú-lé ité hembwe ya mtéma. Nabo búlé bú'ú'ya na makala, na lú-nge bwaahúlú'ana élya 'yenda 'ya i'énga. — Bahébulaniya 6:18, 19

Benebene Ha Búci'é Bwa Bukya

Mube na mishinga yangéne msambéla batú basha'waca Abe-ca; mnga bamucingéléla nibo mu-lé babé, baacelela úmona yenu mi'ambéci yangéne; ú bibyo baa-bashe úhangyakúla Abeca ú lu-suku lwashicwe. — 1 Petelo 2:12

Lúnge imwamanya benebene, na hékyo benebene iyamubé'a bútamba. — Yohana 8:32

Ihéma Ha Búci'é Bwa Ihémwa
Lúmbaka hose waabúcwa na
Abeca i waahéma ésé. Túlé mú-
héma ésé ú ngyéla ya bwetú
bú'waca. —1 Yohana 5:4

Lúnge namonine... balya ba-
hémine élya ényama hamo na
'yake ésúsanyo, na húlya wa lya-
ke cina lyaalúndúlwa m'mébalé-
lo, bahimakye ha'onga na é'yo
étaanga 'ya 'yoho balé na sese ci-
bahelwe na Abeca.

—Úkúbúlélwa 15:2

I'úla Ha Búci'é Bwa I'iba
Ú bibyo tókéléléle ihikéla ma-
hikéco ma batú baa'úla, na tú-
le'e mahikéco maahúha ma bú-

kélésitú. Tacwacelela úbé'a lúnge
lúbal'éo lwa mamo mahikéco:
lwa ihoto'a lúnge i'éta mi'ambo
yaashacelela na ya i'waca Abeca.
—Bahébulaniya 6:1

Mube ité túlunge cwaa'ébúcwa,
mu'únde isola mabele maasangela
ma ikambo lya Abeca nibo ma-
mu'úce. —1 Petelo 2:2

Shi'éta túmangútenda benebene
m-lú'úndo na i'úléla m-bitú byose
mulé Ewe Kélésitú, mcwe wa
byose. —Baefeso 4:15

I'éta Ité Kélésitú

Húlya húlé mútenda nibo aasa-
mba na Abeca aacelela úba na
mishinga ité byabele ya Yesú.
—1 Yohana 2:6

46 Búbasha Bwa Abeca M-baa'waca Benebene

**Makala Mwingi na Mlangamsenge
Baefeso 3:16**

**Nilé múhúna Abeca ité bilé
ébulo 'ya bwake bucunde, amuhe
makala na búbasha mwenu mnda
ú m'mambo wa wake Mtéma.**

Bafilipi 4:13

**Ninabasha ú'éta byose mulé
Kélésitú húlé mú'úmba makala.**

**Úshaisénga Malango ma
Mlangamsenge
1 Bakolito 2:4**

**'Wane úsahúla msahú na úhi-
kéca tabyabele m-makambo ma
bú'oso'e bwa malango ma élanga-
msenge, shi'éta byabele ú alolelo
a búbasha bwa Mtéma wa Abeca.**

**Búbasha 'Wibangéla Mibanga
Mi'ambo 1:8**

**Shi'éta imwakya'anya makala
mnga Abeca awa úmusaléca Mté-
ma Wammaha. Na benu imwaba
cwake túshingwa-misahi m-Yelu-
salemi . . . na ihúca ú éshi'a 'ya ésé.**

Mi'ambo 5:32

**Becu túlé túshingwa-misahi
cwa mano makambo hamocunge
na Mtéma Wammaha, húlya Abe-
ca wahele balya baamnyemya.**

Mi'ambo 4:33

**Ndúmwa cahúlúbangéla miba-
nga ya icú'a Iya Mwami Yesú
na makala mose, na Abeca ana-
baha pelo manga.**

Ine nilé mú'úhúna nibo úba-humye m'mésé, shi'éta úba'unge na húlya Mmbé. —Yohana 17:15

Na alembe a Abeca aahéta malango ma mtú hose, i'a'unga yenu mitéma na menu malénga mulé Yesú Kélésitú. —Bafilipi 4:7

Lúmbaka wa'unga lyane ikambo na 'wiihangana, ninúnga ina'ú'unga m-bikyanga bya mikelé'o hëshihúle m'mésé 'yose, icwa úkele'a bai'ekye m'mélé.

—Úkúbúlélwa 3:10

Yesú abakya'úcile: “Namona Wamwitú a'o'a ité mmeniheni ihuma mwikúlú. Lole, namuha búbasha bwa imatéla ngyo'a na

túminu, na ihéminina makala mo-se ma húlya msombani; lúnga tahalé étú éshimubabace.”

—Luka 10:18, 19

Na balya bashihéme na úké-léléla i'amba bini'úndake úhú-ca na ú éshi'a, inabaha búbasha búnakya'anyinye ulé Tata, bwa ikéma úbanda bilongo.

—Úkúbúlélwa 2:26

...Mube makala mwingi na Mwami Yesú, na mwingi na bwa-ke búbasha bwa m'múlú. Mu'wate bicwalo bya ilongwe byose bya Abeca bya ilwana nabyo, lúmbaka mubashe úshimi'a na ilwana na búlya bú'oso'e bwaasona bwa Wamwitú. —Baefeso 6:10b, 11

48 Túlaki Cwaabu'élwa 'Mmbuumbu' Cwa Abeca

Cwetú M-Bú'waca, Abeca Wetú
Húshi Na Búshi'élo I Húnabasha
Úceleca Inose

Mnga mwa'waca, imwahebwa
'yose émúshihúne. —Matayo 21:22

Mnga mwai'yana mwingi na-
ne na mwingi na mane makambo,
imwahebwa 'yose émwa'únda ú-
húna. —Yohana 15:7

Élé mútúma becu cwaamona
boba ú meso ma Abeca i éno:
mnga cwahúna étú 'yose ité
byaa'únda, alé mútuhungwéléla.
Mnga cwikyé nibo alé mútuhu-
ngwéléla ú 'yose étulé múhúna,
ibé ng'ine túmanyé nibo alé mú-
túha bilya bitulé múmmúna.

—1 Yohana 5:14, 15

Matayo 7:7, 8

Húune imwahebwa, loonde im-
wamona, tengye ébé imwabukú-
lélwa. Lúmbaka mtú hose húshi-
húne i'ahebwa, hose húshilonde
i'amoná, na hose húshitengye
ébé i'abukúlélwa.

Benebene namubwéla, húlya
hose waangwaca, ibé nakúnge
i'a'amba hélya mi'ambo hénilé
mú'amba. Lúnge i'a'amba ya
m'múlú úhéta héno, ú lúmbaka
Ine nú'úya 'wa Tata. Na ina'éta
'yose émúshihúne m-lyane cina,
nibo Tata ahangyakúlwe mwingi
na Mwana. Mnga imwaba na
émúshihúne m-lyane cina, ina'é-
éta. —Yohana 14:12-14

Mako 9:23

Yesú ashimmbwéla: “Mnga ú-nabasha ú’waca, byose byaakyo-bo’a úlé húlya waa’waca.”

Bafilipi 4:19

Abeca wane i’amukyeca ’yose émwa’eena ité bilé bwake bútúnga m-búcunde búlé mulé Yesú Kélésitú.

Nyémbo 37:4, 5

Ú’omye úsohakélwa mulé Mwene’ombe; nake i’a’úha élya ’yúushima. ’Wiitange úlé Mwe-ne’ombe; ’wiise’elele Ewe, nake i’a’ú’watéléca.

1 Yohana 3:21, 22

Bibyó banane mwingi na Kélésitú, mnga yetú mitéma tayatú-

aléla lúbangya, ibé tatúna’wa bo-ba ú mbele na Abeca. ‘Yose étú-lé múhúna túlé mú’ékya’anya ’waalé, lúmbaka cwaanyemya ya-ke mi’a’é na i’éta byamsohakéca.

Mako 11:24

Lúmbaka lwa bibyó namubwé-la bino: Byose bimulé múhúna m-mahúno, mu’wace nibo imwa-bikya’anya, na byose imwabihe-bwa.

Luka 17:6

Mwami Yesú anabakya’úla: “Mnga munabele na bú’waca ité himbúto yaabúcibwa halandali, munabwécile éno ésembe nibo étutumú’e na éye ’wiibyala m’mé-taanga, na’yo énamunyeminye.”

Published in numerous languages by World Missionary Press, Inc., as God supplies funds in answer to prayer. **For questions or more information by country, visit: www.wmp-contacts.org**

Cover photo STSci-PRC2003-11a of Helix Nebula courtesy of NASA and STSci

World Missionary Press
PO Box 120
New Paris, IN 46553-0120 USA
www.wmpress.org

2-25

Read booklets online or by App
www.wmp-readonline.org
708 Ebembe POG